

Bestyrelsens mundtlige beretning 2025

Fremlagt af formand for Danmarks Private Skoler – grundskoler og gymnasier, Karsten Suhr, ved foreningens årsmøde d. 24. oktober 2025.

Intro

Som vanligt, så er både den skriftlige - og denne mundtlige beretning - bestyrelsens beretninger. Jeg vil derfor indlede med at præsentere medlemmerne af foreningens bestyrelse:

- Bo Mehl Jørgensen, skoleleder på Frederikssund Private Realskole, næstformand i foreningen
- Ninna Brandt, bestyrelsesformand på Th. Langs Skole i Silkeborg, næstformand i foreningen
- Hans Myhrmann, skoleleder på Randers Realskole
- Dan Ingemann Jensen, skoleleder på Sct. Ib Skole og Børnehave i Horsens
- Stefan Kreisberg, bestyrelsesformand for Rygaards Skole i Hellerup
- Michael Schroll, bestyrelsesformand for Marie Jørgensens Skole i Odense
- Thomas Neessen, bestyrelsesnæstformand på Laursens Realskole i Aarhus

Jeg vil gerne indlede beretningen – måske lidt i modstrid til normalen (men vi er vel frie?) – med at takke bestyrelsen for et fantastisk samarbejde, hvor dedikationen til skoleformen altid er i fokus. Jeg kan garantere jer alle, at det er gode repræsentanter, I har valgt til bestyrelsen.

Der har jo det seneste år både været de skolepolitiske udfordringer - og de mere foreningsnære - at tage vare på. Det er blevet gjort med omhu og altid med foreningens og medlemsskolernes bedste for øje.

Så stor tak til jer alle i bestyrelsen for både konstruktive drøftelser og hyggeligt samvær.

Indledning

I en verden, der i øjeblikket er præget af uforudsigelighed og kriser i form af krig, oprustning og klimakrise, er det på sin plads ind imellem at se på proportionaliteten i forhold til vores egne udfordringer, bl.a. i den skoleverden, der er vores dagligdag.

Vi lever i et grundlæggende godt og demokratisk samfund, hvor rummeligheden er stor, og hvor ikke mindst friheden er et bærende element. Derfor er det også vores pligt som skoler at passe på den, - at uddanne og danne vores elever til at værdsætte demokratiet, til at blande sig i debatter, til aktivt at indgå i forskellige foreninger og organisationer til gavn for samfundet – kort sagt til at blive selvstændige, livsduelige medmennesker og medborgere.

Foreningens formål, strategi og kernebegreber retter fokus på netop denne vej.

Vi er en forening, der er sammensat af en mangfoldighed af skoler med forskellige værdigrundlag og forskellige kulturer. Helt som målet for frie skoler bør være.

Vi er en forening, der forsvaret friheden til at drive værdibårne frie skoler.

Vi er en forening, der varetager skolernes interesser, hverken ensidigt bestyrelsernes eller ledernes.

Vi er en forening, der værner om forældrenes og de unges mulighed for at vælge et alternativ til den offentlige skole, uanset økonomisk formåen.

Vi er en forening, der - ud fra en af bestyrelsen fastsat strategi - søger gode relationer til meningsdannere, politikere og embedsværk.

Vi er en skoleforening, der forsøger at påvirke i forhold til beslutninger, der har indflydelse på vores skoleform.

Og vi er en forening med gode samarbejdsrelationer til ligesindede organisationer.

Friheden, traditionen, ambitionen, ansvaret og værdierne. Den røde tråd er altid ledetråden.

Og hele tiden med målet, at hver enkelt skole skal have de bedste muligheder for at indrette sig i forhold til skolens værdigrundlag og den forældre- og elevgruppe, der udgør skolen.

Den politiske virkelighed

Det er i høj grad forandringernes tid for både undervisnings- og uddannelsesområderne.

Børne- og Undervisningsministeriet - har indgået flere politiske aftaler. De fleste med medfølgende konsekvenser for de frie og private skoler.

Denne reformiver for de offentlige institutioner har dog ikke medført, at de afledte konsekvenser for de frie og private grundskoler og gymnasier har været i politikernes fokus – snarere tvært i mod.

Man kan sige, at den frihedsdagsorden, regeringen har sat; – nej, den har bestemt ikke ramt de frie og private skoler.

Hvis det stadig er en politisk ambition at fastholde et reelt alternativ til de offentlige undervisnings- og uddannelsesinstitutioner, er tiden inde til også at sætte frihedsdagsordenen for vores skoleform.

Vi - i foreningen - står klar til både at tage del i agendaen og identificere de steder, hvor lovgivningen begrænser friheden.

Vi har faktisk – i samarbejde med de øvrige skoleforeninger – allerede sat et arbejde i gang, hvor vi konkret vil foreslå lovmæssige forandringer – forbedringer.

På det gymnasiale område har vi endda allerede fremsendt ønsker til politikere.

Det er imidlertid klart, at vi har en flertalsregering, hvor Børne- og undervisningsministeren er fra Socialdemokratiet. Det medfører, at der både er en indre ideologisk modstand mod de frie og private skoler, og at opmærksomheden på denne skoleform i øvrigt er meget begrænset.

Inddragelsen har været så begrænset, at ministeren ikke har fundet det relevant at inddrage de foreninger, hvis skoler rummer næsten hver femte grundskoleelev. Heller ikke vores forening – som repræsenterer de private gymnasier, der vil blive væsentligt berørt af reformen af ungdomsuddannelserne – har været en del af dialogen (om reformerne). Det er uforståeligt.

I den forrige regeringsperiode, hvor Socialdemokratiet dannede en mindretalsregering, var de frie skoler ofte i fokus – om end kritisk. Med den nuværende minister oplever vi i stedet en manglende inddragelse – og det er svært at vurdere, hvad der er værst.

Heldigvis har vi haft god kontakt med mange ordførere – også fra et regeringsbærende parti. Vi har derfor kunnet få vores holdninger fremført, - så tak til Venstres ordfører Anni Matthiesen for at være brohovedet til regeringskontoret. Og i særdeleshed tusind tak til vores meget gode venner hos oppositionspartier, der har arbejdet ihærdigt med mange af vores synspunkter under forhandlinger; – men desværre er en del aftaler kommet i stand med et smalt forlig – flertalsregeringen har jo hele tiden haft en slags veto.

Forandringernes tid for ungdomsuddannelserne

Det seneste år har i høj grad medført store reformaftaler for ungdomsuddannelserne. Fra reformkommissionens anbefalinger over et regeringsforslag til et forlig, der indikerer store forandringer for ungdomsuddannelserne.

Regeringens magt blev meget tydelig ved disse forhandlinger. Fra regeringens forslag til det endelige politiske forlig blev der ikke flyttet mange kommaer, så det er meget forståeligt, at flere partier trak sig fra forhandlingerne.

Forliget er et rammeforlig, som skal udfyldes gennem flere delforhandlinger med de partier, der står bag – regeringspartierne, SF og Dansk Folkeparti. Der er tale om et flertal, - men et politisk smalt et af slagsen.

Kan aftalen så falde bort efter et kommende valg? Det er usandsynligt. Men afhængigt af, hvem der danner regering, kan der ske justeringer. Store ændringer er der dog ingen grund til at forvente – eller at håbe på.

Reformen indfører en ny ungdomsuddannelse – epX, en erhvervs- og professionsrettet gymnasial uddannelse. Den skal erstatte flere eksisterende tilbud, herunder hf, eux, 10. klasse og dele af eud. Samtidig hæves optagelseskravet til stx, hhx og htx. Dermed bliver epX også et alternativ for de elever, der tidligere kunne optages på stx med et gennemsnit mellem 5 og 6.

Adgangen til epX kræver blot en bestået folkeskolens afgangseksamen. Uddannelsen skal desuden rumme en meget bred elevgruppe og bygge bro til både erhvervs- og professionsuddannelserne – to ret forskellige spor.

Det bliver spændende at se, om epX kan tiltrække elever bredt – og om den faktisk får flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse

Målet er 40% af en ungdomsårgang. Der bliver virkelig kamp om de unge – også med de faldende ungdomsårgange in mente.

Hvor stiller ungdomsuddannelsesreformen de private gymnasier?

Forliget meddeler tydeligt, at de private gymnasier får hjemmel til at udbyde epX. Det er godt, dog er det vigtigt, at vi kender betingelserne. Skal man kunne udbyde alle linjer eller vil det være muligt at specialisere sig indenfor bestemte retninger?

Der bør blive taget hensyn til de små institutioner, så der også med epX vil blive alternativer til de offentlige institutioner.

Foreningen kæmper også for, at de private gymnasier får hjemmel til at udbyde de andre gymnasiale uddannelser, altså både hhx og htx. Det vil kun være rimeligt, om der i fremtiden kan etableres alternative muligheder indenfor alle gymnasiale uddannelser – så må det enkelte gymnasium afgøre, om man har ressourcerne og lokaliteterne.

Når nu stx også skal reformeres, bør de private gymnasier samtidig have mulighed for større frihed og fleksibilitet. Det vil give skolerne mulighed for – også ud over værdier og kultur – at tilbyde et reelt alternativ.

Foreningen arbejder for, at frihedsgraderne øges, så gymnasierne får bedre rammer til at tilrettelægge undervisningen mere fleksibelt. Ideelt set ønsker vi en *'stå mål med'*-bestemmelse i lighed med de frie grundskolers, men det er desværre ikke realistisk i den nuværende politiske situation.

Med de faldende årgange, med forøgede karakterkrav til optagelse og med ambitionerne ift. epX, så vil det være nødvendigt for de frie og private gymnasier at skærpe profilerne og forøge synligheden gennem målrettet positionering for at fastholde eller forøge andelen af unge, der vælger et privat gymnasium.

10. klasse

Reformen medførte samtidig et farvel til 10. klasse fra 2030. En uforståelig beslutning, når man tager i betragtning, hvor succesfuldt dette klassetrin er.

Naturligvis skal der være volumen til den nye epX, - og selvfølgelig skal epX finansieres. Men at fratage de unge muligheden for et år, hvor de kan blive afklarede ift. deres valg af ungdomsuddannelse;

hvor de – endda helt frivilligt – kan vælge linjer og skoleform, der modner deres beslutninger; hvor de kan dygtiggøre sig, - hvorved frafaldet på ungdomsuddannelserne formindskes – ja det er for alle i skoleverdenen komplet uforståeligt.

Når jeg siger ”alle, så refererer jeg i denne sammenhæng til den alliance, foreningen tog initiativ til ved at indbyde de øvrige organisationer til et samarbejde om at bevare 10. klasse. Samarbejdet fungerede. Vi skrev debatindlæg, vi henvendte os fælles til ordførere, vi fik foretræde for Børne- og Undervisningsudvalget, og hver især arrangerede vi og enkelte skoler forskellige aktiviteter for bevarelse af 10. klasse.

Foreningen havde et fantastisk samarbejde med specielt Det Konservative Folkeparti, hvor deres ordfører, Lise Bertelsen, med ildhu forsvarede synspunkterne både i og udenfor Christiansborg.

Regeringen – måske især Venstre – ønskede at beskytte efterskolerne. Derfor foreslog vi, at de frie og private grundskoler fremover skulle kunne oprette såkaldte ”dagefterskoler”. For hvorfor skal unge, der ikke ønsker et decideret kostskoleophold, afskæres muligheden for et ekstra skoleår efter 9. klasse?

Ministeren stod dog fast: Alt, der kunne minde om 10. klasse, skulle fjernes. De Konservative, Liberal Alliance og Danmarksdemokraterne forlod forhandlingerne – og resultatet blev et smalt forlig.

Vi brugte mange kræfter – vi forsøgte, men de unge tabte alligevel til sidst.

På trods af det, så oplevede vi alligevel lidt succes i forløbet.

Vi gjorde tidligt opmærksom på, at den internationale grunduddannelse afsluttes med year 11, svarende til 10. klasse. Muligheden for year 11 hænger tæt sammen med adgangen til det internationale gymnasium. Uden den mulighed vil mange internationale medarbejdere formentlig søge mod lande, hvor deres børn kan afslutte deres undervisning og få adgang til IB Diploma. Her var Dansk Industri, Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Erhverv gode samarbejdspartnere.

Der var lydhørhed for argumentet, men det endelige forlig nævnte ikke de internationale skoler. Det vakte naturligvis stor bekymring, og vi reagerede hurtigt. Samme eftermiddag meldte departementet, at regeringen vil give de internationale skoler mulighed for year 11.

På nuværende tidspunkt mangler dog fortsat de præcise lovgivningsmæssige forudsætninger og en holdbar finansieringsmodel. Erfaringen viser, at det kan blive komplekst, når der åbnes for den dør, og derfor følger vi udviklingen tæt.

Et andet område, hvor vi – og jeg kan kun sige *måske* – får lidt medvind er de sociale kostskolers mulighed for at tilbyde deres elever at tage 9. klasse over to år. Denne elevgruppe, der hovedsagelig består af udsatte unge - ofte med mange svigt og stort skolefravær i bagagen -, har brug for tid, før de bliver klar til en ungdomsuddannelse. Eleverne bruger derfor 10. klasse til at blive klar. Den mulighed forsvinder jo fra 2030, hvorfor muligheden for at bruge 2 år på 9. klasse bør tildeles dem. Der synes at være opbakning fra flere partier i forliget, men endnu har vi ikke fået den endelige tilkendegivelse.

Det bliver spændende at se, om regeringens store forventninger ift. reformen indfries, eller om det første år på epå reelt bliver den nye 10. klasse, hvorefter eleverne søger mod de kendte gymnasiale uddannelser. Det er nemlig en mulighed!

Folkeskolereformen

En af de andre store forandringer, der skal gennemføres, bliver det såkaldte Kvalitetsprogram for folkeskolen – reelt en reform af folkeskolen.

Dele af den implementeres allerede fra indeværende skoleår.

Det er en reform, der er målrettet mere frihed til folkeskolerne, men som samtidig får stor betydning for de frie og private grundskoler. Det har vi i hele tilblivelsen og også efterfølgende påpeget.

Politikere og embedsværket fastholdt imidlertid, at det udelukkende var en reform, der er målrettet folkeskolerne, og at de derfor ikke ville eller ønskede at beskæftige sig med de frie og private skoler.

Det har heldigvis forandret sig. Der er nu – også – bevågenhed og forståelse overfor de afledte konsekvenser, reformen får for vores skoleform.

En del af reformen er "Fagfornyelsen" og udarbejdelsen af de nye 'Folkeskolens Fagplaner'.

Der er lovgivningsmæssigt ingen tvivl om, hvad de frie grundskoler skal leve op til. Det er markeret i Lov om friskoler og private grundskoler §1, stk. 2:

"Frie grundskoler skal give undervisning i børnehaveklasse og 1.–9. klasse, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen."

I samme paragraf, stk. 1 står:

"Friskoler og private grundskoler (frie grundskoler) kan inden for rammerne af denne lov og lovgivningen i øvrigt give undervisning, der stemmer med skolernes egen overbevisning, og tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning."

Og netop i forhold til de to markeringer ligger udfordringerne for de frie og private skoler, når Fælles mål udskiftes med de nye fagplaner.

Den nedsatte ekspertgruppes arbejde har udmøntet sig i veltilrettelagte, bredt formulerede rammer for fagplanerne, som bygger på værdier som dannelse, demokrati, engagement og myndiggørelse. De rummer pædagogiske og didaktiske ideer, der tiltaler mange – f.eks. virkelighedsnær undervisning og elevinddragelse.

Og netop fordi fagplanerne fremstår attraktive og alment tiltalende, kan det være vanskeligt at forstå, hvorfor vi i de frie grundskoler insisterer på, at der også er udfordringer for skolerne (de frie grundskoler).

Den største udfordring er at fastholde retten til en anden tilgang til undervisningens idé og tilrettelæggelse. Altså præcis som loven tilsiger.

Det er nemlig hensigten, at fagplanerne skal tegne en direkte linje fra folkeskolens formål til fagenes formål, karakter, indhold, mål og evaluering. I praksis betyder det, at folkeskolens formålsparagraf kommer til at styre, hvordan undervisningen skal forstås, begrundes og tilrettelægges.

Risikoen er, at fagplanerne – hvis de gøres til referenceramme for de frie grundskoler – udvikler sig til værdimæssige, metodiske og organisatoriske bindinger.

De frie grundskoler skal ikke bindes – de skal fortsat have mulighed for at tilrettelægge undervisningen efter den enkelte skoles egne værdier.

"Stå mål med"-kravet er et rimeligt krav til de frie og private skoler. Men det er et krav i forhold til slutniveau i fagene, ikke et metode- eller værdikrav.

Når fagplanerne knyttes så tæt til folkeskolens formålsparagraf, opstår der risiko for at folkeskolens formål blandes sammen med de frie skolars retsgrundlag. Det vil være i strid med både formuleringen af og intentionen med grundlovens §76 og Lov om friskoler og private grundskoler.

Når alt det er sagt, så skal der lyde et stort tillykke til folkeskolerne, fordi undervisningen nu forankres i skolens værdier! Det er glædeligt for folkeskolen, at fagplanerne dér bliver relateret til det overordnede formål, - men hvad er løsningen / ønskerne for de frie grundskoler?:

- At der i lovgivningen fastholdes en tydelig og konsekvent adskillelse mellem folkeskolens formål og de frie skolars værdimæssige frihed.
- At *stå mål med*-kravet fortsat kun er et krav i forhold til slutmål – ikke et formåls- eller værdikrav.

Vi har overbragt forståelsen for udfordringerne til embedsværket, og der arbejdes ihærdigt for at opnå løsninger, der kan bevare de frie og private grundskolars pædagogiske og værdimæssige frihed. Et arbejde, der meget gerne skal ske i samarbejde med skoleforeningerne.

Styrelse og departement

Vi fornemmer, at der i embedsværket – både i departementet og i styrelsen er kommet en lidt større forståelse af de frie skoler og den frihed, der er så vigtig.

I vores forståelse bør staten – og her tænker jeg både embedsværk og politikere – være meget opmærksomme på og beskytte friheden og det mangfoldige skoletilbud, de frie skoler er kendetegnende ved.

Der bør være en meget stor opmærksomhed på, om nye tiltag, både de politiske og de, der opstår i ministerierne, kan få negativ og begrænsende indflydelse på de værdibaserede skoler, diversiteten blandt skolerne, frihedsgraderne og det frie skolevalg.

Kort og godt bør der være stor opmærksomhed på at gøre det så let som muligt at drive skoler, der tilbyder forældre, børn og unge en anderledes skole end den, de kan få på de offentlige institutioner.

Vi aner en bevægelse hos embedsfolkene, hvilket er positivt, men vi må også konstatere, at vi - også det seneste år - har mødt forskellige modsatrettede indstillinger i forhold til de tiltag, der har været fremsat fra specielt styrelsen.

Hvorfor opstår så de uenigheder?

Grundlæggende handler det om to forskellige indfaldsvinkler. Styrelsens behov for en forvaltningslogik med kontrol, ensretning og målbarhed står i kontrast til de frie skolars eksistens og principper med forældreret, idébaseret frihed og mangfoldighed.

Og nej det skal ikke kun være let at være tilsynsmyndighed. Det kræver stor forståelse for og indsigt i hver eneste skoles værdier.

Lad mig give et eksempel:

STUK fremlagde i foråret en række dokumenter, der definerede kvalitetsforståelser på hele grundskoleområdet og ungdomsuddannelserne, herunder de frie og private grundskoler og gymnasier. Men hvad er kvalitet på en skole, specielt på en fri grundskole eller et privat gymnasium? Og hvem skal have retten til at definere det?

Vi og de øvrige skoleforeninger står på, at det er forældrene på hver enkelt skole, der afgør, om kvaliteten er i orden, og om skolen efterlever de værdier, den har slået sig op på.

Ikke en statsligt generel og retningsgivende forståelse. En statslig ensretning er meget langt fra forståelsen af de frie og private skoler og deres eksistensberettigelse.

Heldigvis fik vi overbevist styrelsen om det u hensigtsmæssige i dette tiltag, og dokumentet for det frie grundskoleområde blev ikke offentliggjort. Men udfordringen er, at den forståelse, der ligger bag

dokumentet, lever videre i styrelsen, hvilket også kommer til udtryk i de tilsynsrapporter, der udarbejdes efter de forskellige tilsyn på skolerne.

Tilsyn er godt, og det er legitimt, at staten skal kontrollere skolerne, - men vi må markere, at tilsynet udelukkende skal forholde sig til skolernes overholdelse af love og bekendtgørelser – ikke hvordan og hvilke værdier, der ligger bag den enkelte skoles undervisning.

Hvordan kommer vi videre? Eneste mulighed er, at vi gennem en tæt og konstruktiv dialog skaber en fælles forståelse for de frie skolars mangfoldighed, skolefriheden og forældreretten. Og derefter; tæt dialog i de indledende faser af styrelsens arbejde med nye idéer, så vi undgår de større uenigheder senere. Vi er klar – håber styrelsen også er.

Det forældrevalgte tilsyn

Når vi taler om tilsyn, er det vigtigt at holde sig for øje, at det vigtigste tilsyn på de frie og private grundskoler er forældrenes tilsyn.

Forældrenes opgave er at holde øje med, at skolen handler ud fra de værdier, skolen er grundlagt på og promoverer sig på, og at skolen i det hele taget er bæredygtig. Forældrene skal føre tilsyn med skolens "almindelige virksomhed".

Til hjælp med at føre tilsynet *med helt bestemte dele* af loven, nemlig stå mål med-kravet, skolens undervisning, og frihed og folkestyrekravet kan forældrene vælge enten en selvevalueringsmodel eller en eller flere certificerede tilsynsførende.

Langt de fleste frie grundskoler vælger en eller flere certificerede tilsynsførende. Alle disse har været igennem en grundig uddannelse, der giver rigtig gode forudsætninger for at udføre den kontrol, opgaven tilsiger.

Tilsynsordningen bliver med mellemrum kritiseret. Årsagen kan være, at de tilsynsførende er - eller har været - for tæt på den skole, de skal føre tilsyn på. Man skal huske, at den tilsynsførende ikke er en sparringspartner eller en samarbejdspartner, men netop en kontrollant – en "tilsynsførende", hvis opgave det er at efterse, at skolen overholder love og bekendtgørelser.

Det er altså forældrenes forlængede arm – forældrenes garanti for, at alt er, som det skal være.

At ordningen kan være truet, kan et nyt initiativ fra Udlændinge- og integrationsministeriet indikere. *Et frit liv i Danmark* kaldes initiativet, der indeholder 22 konkrete initiativer for at bekæmpe negativ social kontrol, herunder tre initiativer, der omhandler de frie grundskoler. Et af dem omhandler ordningen vedr. de certificerede tilsynsførendes opgaver, der har medført politisk opmærksomhed.

Sektoren bakker ikke op om den politiske begrundelse for *initiativ 19* – ændringer i tilsynsordningen med henvisning til udfordringer med parallelsamfund og negativ social kontrol på de frie grundskoler. Den fremstilling harmonerer ikke med sektorens virkelighed.

Derimod støtter skoleforeningerne initiativer, der kan bidrage til at kvalitetssikre og legitimere tilsynsordningen. Det er afgørende, at ordningen både har faglig tyngde og bred tillid – og at den udvikles i dialog med sektoren.

Vi håber på det bedste og vil samtidig understrege den vigtige opgave, der ligger hos skolerne: At være opmærksomme på, at valget af tilsynsførende er et forældreansvar. Det betyder, at skolens øvrige aktører bør holde en vis armlængde til processen. Ved at tage dette alvorligt står sektoren, herunder skoleforeningerne, stærkere i arbejdet for, at ordningen fortsat kan være forældrenes – og ikke statens – redskab.

Inklusion og specialundervisning

I forlængelse af forliget vedr. folkeskolens kvalitetsprogram aftalte forligspartierne, at der skulle kigges på inklusion og specialundervisning. Til det formål blev der nedsat en ekspertgruppe, hvis opgave bestod i at komme med tekstmæssige forslag til ændring af love og bekendtgørelser på området. Ekspertgruppens arbejdsområde var:

- Rammerne for Pædagogisk Psykologisk Rådgivning
- PPR's arbejde og udarbejdelse af Pædagogisk-psykologiske vurderinger – PPV'er
- Rammerne for og afgrænsning af specialundervisning
- Rammerne for sygeundervisning

Ekspertgruppens anbefalinger blev afleveret umiddelbart inden sommerferien, men er endnu ikke behandlet politisk. Umiddelbart er vurderingen, at anbefalingerne vil blive fulgt, måske med enkelte små ændringer – man skal jo kunne se, at politikerne har været inde over.

Baggrunden for arbejdet er først og fremmest, at et stigende antal elever har brug for særlig støtte, hvorfor der er blevet flyttet flere midler fra normalundervisningen til det specialiserede område.

Målet er, at fællesskabet – *normalklasserne* – skal kunne rumme flere elever med særlige behov, og at den pædagogisk psykologiske rådgivning skal bruge mindre tid på udredning og mere på vejledning og rådgivning.

Det mest bemærkelsesværdige og forandrende – som også får betydning for de frie og private skoler – er, at 9-timersgrænsen forsvinder. Hidtil har behov for mindst 9 timers støtte om ugen været afgørende for, om en elev blev betegnet som specialundervisningselev. Derudover skal de pædagogisk-psykologiske vurderinger fremadrettet kun benyttes, hvis en elev skal segregeres.

I stedet for pædagogisk-psykologiske vurderinger skal der i fremtiden udarbejdes pædagogiske – didaktiske handleplaner. Disse tænkes udarbejdet af medarbejdere på skolerne og skal ligge til grund for den hjælp, eleverne har brug for.

Grundlæggende kommer de samme forhold til at gælde de frie skoler, dog vil det være nødvendigt at udarbejde en ny tilskudsmodel, da den nuværende baserer sig på en pædagogisk-psykologisk vurdering, og at eleven har et ugentligt støttebehov på mindst 9 klokketimer.

Da der bliver bundet en del midler til specialundervisningen på de frie grundskoler, vil den udarbejdede pædagogiske didaktiske handleplan sikkert skulle forbi Pædagogisk Psykologisk Rådgivning - PPR -, så de kan bekræfte både den interne forklaring (udredning) og behov for særlig støtte.

I vores nuværende system er PPR ofte flaskehalsen, hvor mange udredninger bliver forsinket og børn og unge derfor ikke hurtigt nok modtager tilstrækkelig hjælp. I et evt. nyt system, hvor PPR også bliver en faktor, kan vi risikere igen at opleve flaskehalsproblemer. Det har vi italesat overfor departementet, der har udtalt, at det vil de tage med i deres overvejelser.

For at understøtte skiftet fra et individorienteret til et fællesskabsorienteret fokus bør inklusionstilskuddet omlægges og udvides. Det vil gøre det muligt at afsætte ressourcer til tidlige, forebyggende indsatser.

Samtidig bør midlerne også målrettes de elever, der modtager enkeltintegreret specialundervisning i den almindelige undervisning.

Endelig vil der fortsat være elever med så omfattende støttebehov, at der må afsættes midler til støtte uden for normalundervisningen.

Det er klart foreningens holdning, at midlerne – i indeværende år godt 600 mio. kr. – skal gå til de elever, der har brug for det. Det medfører, at der må være en vis dokumentation for, at midlerne fremover benyttes efter hensigten, og at uforbrugte midler tilbagebetales, så andre kan få glæde af dem.

Vi har foreslået, at ordningen kan administreres af Fordelingssekretariatet, der i forvejen har gode erfaringer med tilskudsadministration, der overgives fra staten. Senest området: ”Supplerende sprogstøtteundervisning i dansk for tosprogede.”

Det er indstillingen. Den er videregivet til departementet, der nu arbejder videre. Vi må derfor blot afvente resultatet. Til jeres beroligelse, så bliver det ikke i morgen, at forandringerne sker – sikkert først i 2027.

Pædagoger i klasserummet

En ting er helt sikkert. Der er gennem de seneste mange år, kommet flere elever med støttebehov, samtidig med, at flere forskellige udfordringer hos børn og unge er blevet tydeligere. Derfor er der også sket en stigning i de afsnørede midler til specialundervisning.

Ministeren bestemte sidste år – meget enerådigt – af afsnøre yderligere 120 mio. kr. til specialundervisningspuljer. De faldt godt, men det ville have klædt ham at fastholde den normale proces med at aftale det med skoleforeningerne – og ikke bare beslutte hen over vores hoveder.

Når hensigten fra central side er at gå fra det meget individorienterede syn til et mere fællesskabsorienteret syn, og når behovet for ekstra hjælp samtidig stiger, er det naturligt at se på, hvilke kompetencer, der er behov for i klasserummet.

På undervisningsområdet er der klart brug for lærere, der med deres kompetencer indenfor såvel det faglige som klasserumsledelse er gode til det almindelige arbejde i klasserummet. Men med de større udfordringer, de mange forskellige hensyn eleverne fordrer og den store diversitet i børnegruppen, er der i mange klasser brug for yderligere kompetencer – og en ekstra voksen.

Vi beskæftiger i forvejen pædagoger, der netop har kompetencer i forhold til fællesskabsfremmende aktiviteter, til sociale opmærksomheder, og som vil kunne indgå i klasserummet mhp. netop at skabe gode fællesskaber for både de børn, der har særlige behov og for alle øvrige. Altså være med til at skabe de inkluderende fællesskaber.

Pædagoger har valgt deres fag for netop at være pædagoger, ikke lærere. Hvad er det, der er til hinder for, at skolerne kan ansætte pædagoger som pædagoger og lærere som lærere på hver deres overenskomst. Årsagen er, at lærernes fagforening, FSL, er af den opfattelse, at alle i klasserummet skal ansættes som lærere efter læreroverenskomsten, uanset hvilke opgaver, de udfører.

Det er vi uenige i.

Det må være opgavens indhold, der definerer stillingen og dermed også de tilhørende overenskomstforhold.

Lærerforeningen henholder sig til en voldgiftsavgørelse fra 2013, men den omhandler ikke samme udfordring. Dengang ønskede man pædagoger i undervisningen til at hjælpe læreren – og ja, så er man de facto hjælpelærer og skal naturligvis omfattes af en læreroverenskomst.

Det er imidlertid ikke det, der er fordringen mere. Vi ønsker pædagoger for at hjælpe børnene både i klasserummet og overgangene mellem de forskellige situationer, eleverne skal indfinde sig under. Det er lidt uforståeligt, at fagforeningen på ingen måde vil være medvirkende til løsninger til gavn for børnene.

Det medfører ikke, at vi opgiver, for med de stigende udfordringer er vi nødt til at finde de bedste løsninger for børnene.

Økonomi

Så til det lidt mere håndfaste – skolernes økonomi.

De stigende forbrugerpriser og de store lønstigninger ifm. OK24 har kunnet mærkes på skolerne. Der har helt sikkert været større fokus på prioriteringerne, når budgetterne både skulle revideres sidste år og udarbejdes for indeværende kalenderår.

Det faldende børne- og elevtal er samtidig en faktor, som skolerne mange steder må inddrage i deres overvejelser.

For gymnasierne venter flere år med mindre ungdomsårgange, mens udviklingen for grundskolerne ser ud til snart at vende. Der er dog store geografiske forskelle.

For grundskolerne er der ikke meget hjælp at hente i forslaget til finansloven for 2026. Tilskudskoblingen til folkeskolens udgifter bygger på tal tre år tilbage. Udgiften pr. elev i folkeskolen var faldende i 2023. Det betyder, at tilskuddet – selv med reguleringer – kun stiger beskedent - og reelt falder.

Vi anerkender tilskuddets kobling til folkeskolens udgifter, som sikrer, at statstilskuddet følger udviklingen pr. elev i folkeskolen. Men med det hører altså også, at når udgifterne i folkeskolen falder, så falder tilskuddet til de frie grundskoler.

Vi kan imidlertid se frem mod en forventet stigning i 2027, idet de store overenskomstmæssige lønstigninger effektueredes i 2024, som er beregningsgrundlaget for netop tilskuddet i 2027.

På det gymnasiale område gennemførtes takstreguleringer i indeværende år. De fik ikke den helt store betydning for de private gymnasier, heller ikke selvom beregningsgrundlaget var helt urimeligt, - altså at besparelser tog hele institutionens omsætning med, også for de gymnasier, der rummer både grundskoler og gymnasier.

Overenskomstforhandlinger

Vi synes lige, at vi er færdige med overenskomstforhandlinger, og så skal vi på den igen. De sidste var nemlig kun 2-årige.

Vi håber, de næste får en varighed på 3 år. Det er der også meget stor sandsynlighed for, da de private indgik 3-årige overenskomster i foråret, og de offentlige næsten altid følger samme kadence.

Der er rigtig mange forskellige overenskomster på skoleområdet – ved nogle forhandlinger er vi blot perifer høringsorganisation, andre sidder vi direkte med ved forhandlingsbordet.

Overenskomsterne for lærere og ledere på både grundskoler og gymnasier varetager *Medarbejder- og Kompetencestyrelsen*, og vi bliver – nogle gange endda kun når vi presser på – indbudt til nogle forberedende møder. Der kan vi fremsætte vores ønsker og så argumentere for, at styrelsen medtager dem ved selve forhandlingerne.

På lærerområdet er parternes oplevelse, at de nuværende arbejdstidsaftaler overordnet set fungerer godt. Overenskomstens samarbejdsspor har naturligvis givet forandringer, men indtrykket er, at det langt de fleste steder går godt – der er dialog og resultaterne er acceptable for begge parter.

Der kan være lidt hårde drøftelser vedr. brugen af decentral løn og specielt i denne periode, hvor statstilskuddet ikke er fulgt med de centrale lønstigninger, kan stramme budgetter være hæmmende for udviklingen af de decentrale lønpuljer.

Den helt store udfordring er – som ved de sidste mange forhandlinger – lønforholdene for øverste leder på grundskoleområdet.

Vi har sagt det tidligere; vi har fået spørgsmål de seneste mange år på årsmøderne; - vi har arbejdet intenst med området; – vi har udfordret MEDST, STUK og Undervisningsministeriet, og vi har samarbejdet med Frie Skolers Ledere, der har næsten samme indfaldsvinkel som vi; Og jeg vil gerne slå det fast endnu engang fra denne talerstol:

Det er en helt urimelig lønstruktur, man byder øverste leder på grundskolerne. Og samtidig er det helt uforståeligt, at styrelsen ikke har blik for, at de vilkår, hvor øverste leder hvert år skal forhandle sin løn med skolens bestyrelse, bare for at opnå en samlet rimelig løn, der tåler sammenligning med andre med samme ansvarsområder, er uholdbar.

At det er helt urimeligt, at øverste leder hver måned har medarbejdere, hvis månedsløn er højere. Naturligvis med den viden, at årslønnen bliver højere, når vederlaget udbetales – hvis vederlaget udbetales.

Hvad ønsker vi:

- Primært at intervalllønnen stiger, så den bliver rimelig og sammenlignelig med tilsvarende stillinger, hvorved engangsvederlagene forsvinder
- Sekundært, at vederlaget kan aftales som et fast varigt tillæg, der udbetales månedligt.

Sker der så noget denne gang? Det tør jeg bestemt ikke love, - det jeg tør love er, at vi fremfører det meget markant overfor Medarbejder- og Kompetencestyrelsen, og nu med den viden, at rekrutteringsudfordringerne har indfundet sig – og der er endda ledere, der har forladt det frie område for at få stilling i det offentlige – kun grundet lønnen.

Vi påvirker og argumenterer alt, hvad vi kan. Derefter kan vi kun krydse alt det, der kan krydses for at styrelsen denne gang forholder sig til udfordringen og får indført en rimelig lønstruktur. I parentes skal det bemærkes, at det jo ikke kommer til at koste staten penge – midlerne bliver allerede udbetalt, og statstilskuddet bliver ikke anderledes af, at denne løn fastsættes.

Danmarks Private Skoler har også fortsat fokus på rektorlønnen ved de frie og private gymnasier. Lønrammen fastsættes gennem statslig overenskomst, og skolen skal ved ansættelse indhente et lønniveau fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK), som fastlægger det maksimale forhandlingsrum. STUKs vurdering afspejler dog ikke altid skolens samlede institutionsområde – f.eks. hvis institutionen rummer både gymnasium, grundskole eller kostskole. Det kan medføre en lønramme, der ikke matcher det samlede ledelsesansvar og den reelle kompleksitet. Det er et forhold, som Danmarks Private Skoler følger tæt.

Vi sidder ved bordet, når forhandlingerne med hhv. BUPL/FOA, HK og 3F foregår. Vi sætter, sammen med de øvrige skoleforeninger kravene til de tre tiltrædelsesoverenskomster, og vi bliver også enige internt om de resultater, der fremkommer.

I 2024 var forhandlingerne med BUPL/FOA særdeles vanskelige, idet 3-partsmidlerne indgik i forhandlingerne, dog uden der kunne forventes yderligere tilskud til skolernes SFO og måske heller ikke i første omgang til daginstitutionerne.

Vi enedes om en løsning, men skolerne kom til at betale. Det var ikke optimalt, men dog rimeligt i forhold til medarbejderne og den fremtidige rekruttering.

Vi holder i fællesskab med fagforeningerne et dialogmøde med både TR og ledelser i november, hvor vi kan afsøge de udfordringer, der er på både leder og medarbejderside. Hermed en opfordring til at deltage.

På alle tre områder forudser vi ikke store ændringer ved de kommende forhandlinger. Vi vil som alle tidligere år følge CFU- forliget, inddrage de centrale aftaler og derefter aftale, hvordan resten af pengene skal benyttes.

De tre overenskomster, hvor vi sidder med, er alle tre tiltrædelsesoverenskomster, hvor skolens bestyrelse beslutter, om skolen skal tiltræde. Foreningen vil gerne anbefale tiltrædelse. Da vi er

medforhandlere, mener vi, at det er rimelige aftaler og ikke mindst, at overenskomster skaber gennemsigtige og rimelige løn- og arbejdsvilkår for både ledelse og medarbejdere.

Valg og 'Kodeks – de 7 samfundsløfter'

Om få uger går vi til kommunalvalg, og skoleområdet vil – som altid – være tema i mange lokale debatter. Skolepolitik vækker følelser og holdninger, og de frie og private skoler bliver ofte en del af diskussionen – desværre stadig med mange misforståelser.

To går særligt igen: At de frie og private skoler er en udgift for kommunen, og at de ikke tager deres sociale ansvar alvorligt. Begge dele er forkerte, og derfor opfordrer vi alle til at deltage i de lokale debatter og tilbagevise myterne med fakta.

Og snart følger endnu et valg – til Folketinget. Også her vil skolepolitik uden tvivl blive et tema, og derfor er det vigtigt, at vi står tydeligt frem med vores værdier og vores ansvar.

Her spiller *Kodeks – de 7 samfundsløfter* en central rolle. Kodeks udspringer af medlemsskolernes fælles værdi om at tage *samfundsansvar*. De 7 samfundsløfter har medlemsskolerne givet – til hinanden og til foreningen – for at gøre værdien levende i praksis.

De 7 samfundsløfter sætter retning for, hvordan skolerne arbejder med ansvar og fællesskab – i undervisningen, i ledelsen og i skolens kultur. De hjælper den enkelte skole med at sætte ord på det, mange allerede gør: At tage aktivt ansvar for fællesskabet, skabe trivsel og tryghed, vise åbenhed, styrke bæredygtighed, handle etisk og engagere sig i lokalsamfundet.

Når skolerne arbejder med Kodeks, viser de, at friheden hænger uløseligt sammen med ansvar. De viser, at de frie og private skoler ikke blot leverer undervisning af høj kvalitet, men også bidrager aktivt og tager medansvar for samfundets sammenhæng og retning.

I en tid med stigende forventninger til dokumentation, gennemsigtighed og samfundsengagement er *Kodeks - de 7 samfundsløfter* både en ramme og et løfte: En ramme for skolernes strategiske arbejde med ansvar – og et løfte til hinanden om, at friheden bæres bedst, når den bruges til gavn for fællesskabet.

Tak

I min indledning sagde jeg, at vi er en forening med gode samarbejdsrelationer til ligesindede organisationer.

Og dem er der heldigvis rigtig mange af. Ikke nødvendigvis organisationer og personer, der har fuldstændig samme holdninger som os – så ville det måske også blive lidt kedeligt og ensidigt. Det er nemlig både livgivende og udfordrende at samarbejde og drøfte forhold med personer med andre holdninger og indfaldsvinkler.

Selvom vi nogle gange retorisk er lidt hårde ved embedsværket, så er det også en samarbejdspartner, vi sætter pris på. Det er fint at blive udfordret og dermed også skulle forklare meningen med de frie og private skoler; hele tiden at have skolefriheden og forældreretten i mente og øve sig på den elevatortale, det mange gange er nødvendigt at sige højt. Det skærper egen forståelse, og forhabentlig udvider det også forståelsen i ministerierne. Så herfra en tak for dialogerne – jeg håber de bliver hyppigere i fremtiden.

Vi har det seneste år haft gode allierede blandt de offentlige organisationer ift. arbejdet med at bevare 10. klasse. Det gav ikke det ønskede resultat, men ud over at vi fokuserede på den primære

opgave, så lærte vi også hinanden bedre at kende. Kendskab er nøglen til forståelse, så tusind tak til alle alliancepartnerne – vi er parate til den næste udfordring sammen.

Vi, Danmarks Private Skoler, vedkender os at være en arbejdsgiverforening og dermed er der pr. definition holdningsforskelle til fagforeningerne. Det er der også ind i mellem, og oftest i de forholdsvis mange enkeltsager, der gennem året opstår på skolerne. Men overordnet og på det generelle plan har vi ikke de store uoverensstemmelser. Møderne er derfor både konstruktive og venskabelige – ikke at misforstå; vi kan sagtens tage nogle gode diskussioner, men det er jo sagen det handler om, ikke personerne. Tak til alle repræsentanterne for fagforeningerne – specielt til Frie Skolers Ledere, Frie skolers Lærerforening og BUPL/FOA, med hvem vi har den hyppigste kontakt.

De tætteste samarbejdspartnere er naturligvis de øvrige skoleforeninger. Det samarbejde, der udspiller sig på tværs af foreningerne – både mellem sekretariaterne og mellem formændene – medfører, at vi står meget stærkt overfor de udfordringer, vi som skolesektor støder ind i. Tak til jer alle – formænd og sekretariatsledere for et formidabelt samarbejde. En speciel tak til dig, Peter Bendix, for et meget tæt og fortroligt samarbejde. At vi kan tage møder sammen og stå fast på enslydende synspunkter, er jeg sikker på har den største betydning. Tusind tak for det samarbejde.

Sekretariatet, og de dedikerede medarbejdere dér, anstrenger sig hver eneste dag for at give den bedste rådgivning og vejledning til skolerne – både til ledelser og bestyrelser. De gør sig i den grad umage, og de lykkes ud over alle grænser. Tusind tak for jeres indsats – uden jer var skolerne ilde stedt.

Specielt tak til Simone og Søren, der også hver dag sørger for, at sekretariatet fungerer – og fra sidelinjen – det er der, jeg er placeret – kan jeg kun sige, at det gør I fortræffeligt. At I samtidig er med til de forskellige aktiviteter, indsatser, forhandlinger, er opmærksomme på de politiske og ministerielle udmeldinger, samarbejder med ministerierne og ikke mindst er en uvurderlig samarbejdspartner for mig og bestyrelsen – ja det kan både jeg og foreningen kun sige jer dybfølt tak for.

Afslutning

Alt har en ende – også den mundtlige beretning...

Tak til medlemsskolerne, til bestyrelserne, ledelserne og medarbejderne, for jeres engagement, jeres tillid og jeres daglige indsats. De fem kernebegreber – *Friheden, Traditionen, Ambitionen, Ansvar* og *Værdierne* – udgør den røde tråd i vores fælles virke og minder os om, hvad vi sammen står på.

Foreningens arbejde vil altid blive påvirket af skiftende dagsordener, men formålet og retningen står fast: At beskytte og fremme de frie og private skolers rettigheder og muligheder.

Vores mission er at repræsentere, støtte og synliggøre – og vores vision er et samfund, hvor forskellighed i skolevalg er en styrke, og hvor værdibårne skoler respekteres som en vigtig del af velfærd og dannelse.

Det forgangne år har budt på både fremskridt og udfordringer, - som stadig kræver opmærksomhed. Vi har forhandlet, påvirket og stået fast, når det var nødvendigt. Og vi har endnu engang vist, at styrken ligger i fællesskabet – imellem skolerne og foreningen, i dialogen og samarbejdet med andre og i troen på, at frihed og ansvar hører sammen.

Sammen har vi båret skoleformen videre – og lagt spor, andre kan bygge videre på.

Foreningens vej er friheden, mangfoldigheden og fællesskabernes vej.

Den vej kræver mod, vedholdenhed og vilje til at stå fast – også når det er vanskeligt.

Men den er værd at vælge, stå op for – og kæmpe for – hver dag!

Tak!